

Иновационе активности предузећа у Републици Србији, 2004 – 2006.

Републички завод за статистику Србије објављује податке о иновационим активностима предузећа који се односе на период 2004 – 2006. године, а добијени су на основу спроведеног пилот истраживања (ИНОВ). Овим истраживањем добијени су подаци о активностима предузећа на иновацијама производа, иновацијама процеса, иновацијама у организацији предузећа и иновацијама у маркетингу. Већина података се односи на нове или знатно побољшане производе и услуге, примену нових или знатно побољшаних процеса, логистике и начина дистрибуције.

У табелама су приказане основне карактеристике и активности предузећа, према њиховој величини (мала, средња и велика предузећа) и процентуална заступљеност добијених одговора.

На основу анализе добијених података, уочава се да је највећи интензитет иновација постигнут у самој организацији предузећа (у 57.34% предузећа), а најмањи у маркетингу (у 28.81% предузећа). Иновације у производима/услугама (47.09%) и процесима (46.81%) су готово исте.

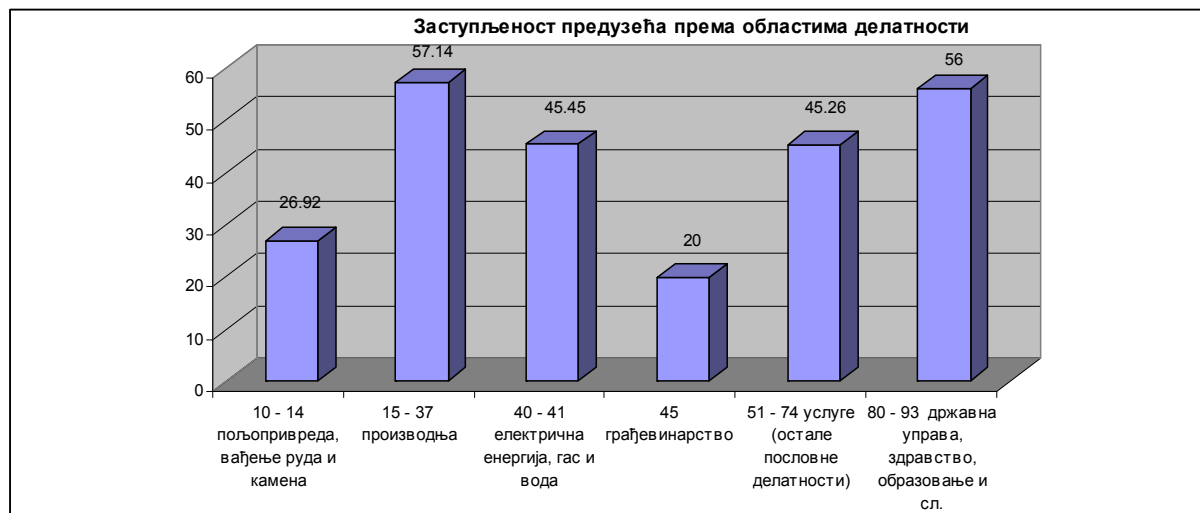
Највећи број предузећа која су имала иновативну активност припада областима делатности услуга (38.45%) и производње (37.44%).

Када се посматра тржиште на којем су предузећа продавала своје производе/услуге, највеће је учешће локалног-регионалног тржишта у Србији, чак 92.52%, а као главни купци/корисници производа/услуга, наведена су друга предузећа (64.5%).

Од укупног прихода, за иновације се издваја 6.22%, од тога је највећи део коришћен за набавку машина и опреме (5.38% укупних прихода), што је очекивано, с обзиром да је просечна старост опреме у предузећима већа од 10 година, у 31.12% предузећа.

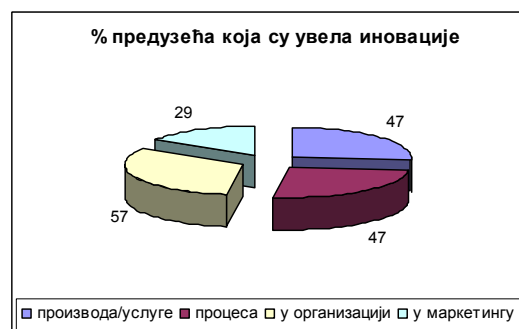
Као најзначајнији извор информација о потребама иновирања предузећа су навела информације добијене унутар самог предузећа или групе којој оно припада (22,99% предузећа), а као најзначајнији отежавајући фактор за иновирање представља недостатак финансијске подршке из јавних фондова (34.07% предузећа).

Најзначајнији ефекат уведених иновација у организацији предузећа јесте побољшан квалитет производа и услуга у 28.25% предузећа.

T1. Иновационе активности према областима делатности, величини предузећа и врсти иновације

Области делатности (NACE 2003), величина предузећа	Укупан број предузећа %	Од тога предузећа која су увела иновације: (у %)			
		производа/услуге	процеса	у организацији предузећа	у маркетингу
Укупно	100	47.09	46.81	57.34	28.81
Области делатности предузећа					
01 – 14 пољопривреда, вађење руда и камена	7.20	26.92	38.46	50	15.38
15 – 37 производња	37.44	57.14	55.64	62.41	39.85
40 – 41 електрична енергија, гас и вода	3.05	45.45	45.45	72.73	9.09
45 грађевинарство	6.93	20.00	28.00	56.00	4.00
51 – 74 услуге (остале пословне делатности)	38.45	45.26	44.53	58.39	29.20
80 – 93 државна управа, здравство, образовање и сл.	6.93	56.00	48.00	36.00	20.00
Величина предузећа	100				
10 – 49 запослених	40.72	31.97	34.01	49.66	23.81
50 – 249 запослених	37.12	58.96	56.72	65.67	29.85
више од 250 запослених	22.16	55.00	53.75	57.50	36.25

T 2. Општи подаци о предузећима и иновативним активностима

	Укупно у%	Мала у%	Средња у%	Велика у%
Предузећа која су део групе предузећа	30.19	25.17	29.10	41.25
Предузећа која су део групе предузећа и имају управу у иностранству	33.94	44.95	30.77	24.24
Продају робу на локалном/регионалном тржишту	92.52	97.28	88.81	90.00
Продају робу на другим тржиштима ЕУ, ЕФТА и/или ЕУ-ЦЦ земљама	30.19	23.81	32.09	38.75
Продају робу у другим државама	26.04	11.56	29.10	47.50

Учешће предузећа према величини у укупном приходу

Укупан приход у 2004. години (у хиљ.дин.)	100	6.10	12.96	80.94
Укупан приход у 2005. години (у хиљ.дин.)	100	6.78	12.48	80.74
Укупан приход у 2006. години (у хиљ.дин.)	100	7.35	14.40	78.25
Укупан број запослених у 2006. години	100	2.59	12.53	84.87

Иновациона активност и трошкови у 2006.години

Предузећа ангажована у интерном истраживању и развоју	44.55	23.81	47.76	63.75
Трошкови интерног Р&Д у 2006. години	0.17	0.11	0.33	0.15
Предузећа ангажована у екстерном Р&Д	20.78	10.88	22.39	36.25
Трошкови екстерног Р&Д у 2006. години	0.03	0.02	0.05	0.03
Предузећа која су набављала машине, опрему и софтвер	41.83	26.53	49.25	57.50
Трошкови набавке машина, опреме и софтвера у 2006. години	5.38	0.29	2.59	6.37
Предузећа која су куповала остале облике екстерног знања	19.39	12.93	20.90	28.75
Трошкови усвајања екстерног знања у 2006. години	0.03	0.02	0.18	0.015
Предузећа укључена у обуку	38.50	25.17	41.04	58.75
Предузећа ангажована на увођењу иновација на тржиште	30.19	18.37	35.07	43.75

Т 2. Општи подаци о предузећима и иновативним активностима (наставак)

	Укупно у%	Мала у%	Средња у%	Велика у%
Предузећа укључена у остале активности	18.01	13.61	17.91	26.25
Предузећа ангажована у иновационим активностима	48.75	32.65	56.72	65.00
Укупни трошкови иновација	6.22	0.65	4.82	7.01
Предузећа која су континуирано обављала активност интерног Р&Д	22.99	10.20	26.12	41.25
Предузећа која су повремено била укључена у активност интерног Р&Д	18.56	13.61	21.64	22.50
Укупни трошкови иновација као део укупног прихода у 2006.години	6.22	0.65	4.82	7.01
Трошкови истраживања и развоја као део укупног прихода у 2006.години	0.20	0.13	0.37	0.17
Трошкови набавке машина, опреме и софтвера као део укупног прихода у 2006.години	5.38	0.29	2.59	6.37
Трошкови набавке екстерног знања као део укупног прихода у 2006.години	0.03	0.02	0.18	0.01

Извори информација за иновационе активности у 2006.години

Унутар предузећа или групе којој припада	22.99	17.01	23.88	32.50
Добављачи материјала, опреме, компонената или софтвера	11.91	9.25	11.94	16.25
Клијенти или купци	16.62	10.20	20.90	21.25
Конкуренти или друга предузећа из истог сектора	9.70	8.84	6.72	16.25
Консултанци, агенције за пословна истраживања или приватне институције које се баве активностима (И&Р)	6.93	4.76	6.72	11.25
Факултети и друге високошколске установе	5.82	1.36	5.22	15.00
Државни или јавни истраживачки институти	5.54	2.04	5.97	11.25
Конференције, сајмови, изложбе.	9.97	6.80	11.94	12.50
Научни часописи и комерцијалне/техничке публикације	10.80	7.48	13.43	12.50
Професионална и удружења из делатности	6.37	2.72	6.72	12.50

Отежавајући фактори за иновационе активност 2006.години

Предузећа са прекинутим ИА у фази конципирања пројекта	8.86	4.08	11.19	13.75
Предузећа са прекинутим ИА након што су активности или пројекат почели	10.53	6.12	12.69	15.00
Предузећа са ИА које су озбиљно касниле	13.57	7.48	14.93	22.50
Сагледани прекомерни економски ризици	18.01	16.33	19.40	18.75
Превисоки трошкови директних иновација	24.10	17.69	31.34	23.75
Трошкови финансирања иновација	29.36	23.81	33.58	32.50
Расположивост финансирања	26.04	21.09	31.34	26.25
Недостатак финансијске подршке из јавних фондова	34.07	28.57	40.30	33.75
Недостатак стручног персонала	9.70	8.16	14.93	3.75
Недовољна информисаност о технологији	5.54	6.80	4.48	5.00
Недовољна информисаност о тржиштима	4.43	4.76	3.73	5.00
Недовољни иновациони потенцијали (за истраживање и развој, дизајн итд)	10.25	14.29	8.96	5.00
Тешкоће у налажењу партнера за сарадњу	9.42	10.20	9.70	7.50
Одбојност запослених према променама	3.60	3.40	2.99	5.00
Одбојност руководства према променама	3.60	3.40	4.48	2.50
Тржишта у којима доминирају позиционирана предузећа	18.01	19.05	17.91	16.25
Неизвесна потражња за иновативном робом или услугама	16.34	16.33	15.67	17.50
Недостатак инфраструктуре	12.47	14.97	11.19	10.00
Слабости система заштите интелектуалне својине	13.02	14.977	13.43	8.75
Правна регулатива, поштовање стандарда, порези	13.02	16.33	10.45	11.25
Потреба да се поштују прописи Владе	10.25	11.56	8.96	10.00
Потреба да се поштују прописи ЕУ	10.53	10.20	8.96	13.75

Т 2. Општи подаци о предузећима и иновативним активностима (наставак)

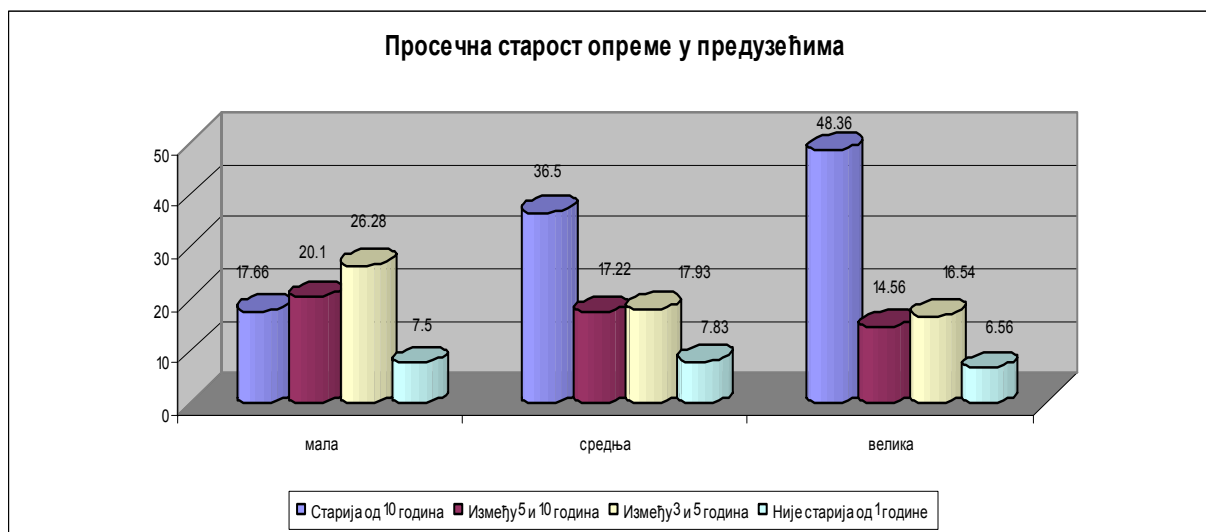
	Укупно у%	Мала у%	Средња у%	Велика у%
Патенти и други облици заштите				
Пријаве патената	3.05	2.04	3.73	3.75
Пријаве малих патената	1.94	0.68	2.24	3.75
Заштита индустријског дизајна	4.43	2.72	2.99	10.00
Заштита жига	11.91	6.12	14.18	18.75
Заштита ауторског права	7.20	6.80	5.22	11.25

Ефекти иновација у организацији

Скраћено време потребно за реакцију на потребе купаца	19.11	17.01	22.39	17.50
Побољшан квалитет производа и услуга	28.25	25.85	29.10	31.25
Смањени трошкови по јединици производа	11.91	11.56	11.19	13.75
Повећано задовољство запослених и/или смањење степена флукуације запослених	12.19	15.65	8.96	11.25

Иновациони потенцијали – просечна старост опреме у предузећима

Старија од 10 година	31.12	17.66	36.50	48.36
Између 5 и 10 година	17.87	20.10	17.22	14.56
Између 3 и 5 година	21.11	26.28	17.93	16.54
Између 1 и 3 године	22.47	28.46	20.52	13.98
Није старија од 1 године	7.43	7.50	7.83	6.56

Напомена

Истраживање о иновационим активностима спроведено је први пут, као пилот истраживање, са циљем да се сагледа реалан однос пословне политике предузећа према иновационим активностима, у смислу информисаности предузећа о потребама и ефектима иновирања, постојећим капацитетима у предузећу као и факторима који су отежали или успорили ову врсту активности. Добијени подаци показују врсту, обим и квалитет иновационе активности у предузећима.

У Саопштењу су приказани подаци у процентима и односе се на учешће предузећа у појединим врстама активности.

Методолошка објашњења

Истраживање је спроведено на бази узорка. Заступљене су све три величине предузећа: мала (10 – 49 запослених), средња (50 – 249 запослених) и велика (250 и више запослених), а микро предузећа су искључена из посматрања. Узорак обухвата различите области делатности (укључен је и финансијски сектор, високо образовање и истраживачко-развојне организације – институти).

При изради упитника коришћена је методологија EUROSTAT-а, дефиниције и методологија OECD-а, као и дефиниције из приручника: Oslo manual, Frascati manual.

Дефиниције:

Иновација је примена новог или значајно побољшаног производа, процеса или услуге, или маркетиншке методе или нове организационе методе у пословању, организацији рада или односима предузећа са окружењем (OECD, Oslo manual, III ed., 2005)

Иновација производа и услуга

Иновација производа је лансирање на тржиште *добара* или *услуга* са новим или знатно побољшаним карактеристикама или могућностима коришћења. Ово укључује значајна побољшања техничких карактеристика, компоненти и материјала, уграђеног софтвера, корисничке оријентисаности или других функционалних карактеристика (OECD, Oslo manual приручник, III ed., 2005).

Иновација би требало да буде **нова за посматрано предузеће**, а **не мора нужно бити нова за тржиште**.

Промене естетске природе и искључиво продаја иновираних производа које је произвело и развило друго предузеће **не сматрају се иновацијом**.

„**Иновација процеса** је имплементација **новог или значајно побољшаног** начина производње или испоруке. Ово укључује значајне промене у техници, опреми и/или софтверу.“ (OECD, Oslo manual, III ed., 2005.)

Иновација (нова или унапређена) мора бити **нова за посматрано предузеће**, а оно не мора нужно да буде прво које је увело тај процес. Није битно да ли је иновацију развило посматрано или неко друго предузеће. Искључиво **организационе и менаџерске промене** се не сматрају иновацијом процеса.

Иновације у организацији предузећа је примена нових или знатних промена у структури или методама менаџмента, с намером да се у посматраном предузећу побољша коришћење знања, квалитета производа или услуга, или повећа ефикасност пословних токова. (OECD, Oslo manual, III ed., 2005.)

Маркетиншка иновација је примена нове маркетиншке методе, што укључује значајне промене у дизајну производа, паковању, пласману и промоцији производа и наплаћивању производа (OECD, Oslo manual, III ed., 2005.).

Издаје и штампа: Републички завод за статистику Србије, Београд, Милана Ракића 5
Телефон: 2412-922 (централа) • Телефакс: 2411- 260 • www.statserb.sr.gov.yu
Одговара: др Драган Вукмировић, директор
Тираж: 150 • Периодика излажења: двогодишња